

POHAMOWANIE (41) sb n

Oba o oraz oba a jasne (w tym w pierwszym a 1 r. błędne znakowanie), e pochylone.

sg N pohamowani(e) (5). ◇ G pohamowanią (16); -ą (15), -(a) (1). ◇ D pohamowaniu (10). ◇ A pohamowanié (3); -é (1), -(e) (2). ◇ I pohamowani(e)m (2). ◇ L pohamowaniu (5).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde brak.

I. Rzeczownik od „pohamować”: Powstrzymanie, powściągnięcie, poskromienie; opanowanie (zwykle w odniesieniu do złego postępowania, namiętności i emocji); *coercitio* (*coer(c)tio*, *coarctio*) *Modrz, Cn*; *cohibitio*, *refrenatio* *Cn* [w tym: kogo (2), czego (32)] (38) : *RejZwierc* A3, 79; Ale wiedźcie o tym/ [...] żeć w oboim Teftámencie ieft y pohámowanie z groźbą y z boiáźnią/ y náuczenie z miłością *WujJud* 79; tu sie tego rodzicy náuczyc máią/ [...] że im wolno nie tylko ie [działki] cudnie nápominać/ ále też y írodze kárác podług załugi ich. Co záprawdę ieft rzecz potrzebna/ ku pohámowaniu íkázoney náтуры náłzey *RejPosWstaw* [41³]v; Iákie pohámowanie *Arendarzow?* Iáko wiele piánic/ á proznuiących hułtáiw po miáftách się włoczy? *ModrzBaz* 142, 32v, 35; Niepomiernym moczygębom/ á omierzłym wydmiukfłom świátá tego/ do prawdziwego obaczenia/ á zbytkow íwych pohámowania. *WerGość kt*, 207; CAPVT V. Z STRONY POHAMOWANIA FAŁSZV *SarnStat* 517; KV pohámowaniu rópuftnych ludzi śmiałości [ad *refrenandam licenciosorum hominum audaciam JanStat* 611]/ która ieft ku zábićiu ludzi bárzo prędka/ [...] Státut o ofkárzeniu mężobóyc/ znowu wziąć y odnowić wymyíliliemy *SarnStat* 607, 190, 204, 898, 916; *PowodPr* 58 marg.

W przeciwstawieniu: »wyniesienie ... pohamowanie« (1): Ku wyniesieniu chwały ípráwiedliwych ludzi/ á ku pohámowaniu wízeteczeńtwa zuchwálców [ad *extollenda iustorum praeconia et transgressorum insolentias reprimendas JanStat* 1019]/ obaczáiąc iż [...] vczyniliemy ziazd y Séym *SarnStat* 953.

W połączeniach szeregowych (3): *ModrzBaz* 44; [Katolicy od niektórych się potraw wstrzymawają] nie dla tego/ żeby który pokarm mieli zá nieczyftý/ [...] ále dla pohámowania požádlivosti/ dla vtrápienia ciáłá/ y dla miłości Bożey/ y dla wykonania posłufzeńtwa. *WujNT* 64; Dáleko wíęcey tego Duchá Bożego wam potrzebá/ ná nápráwę kroleństwa y budowanie ferc y cnot ludzkich/ y ná pohámowanie nierządu/ złości y íwowléńtwa/ y ná oddalenie wízelkiego złego *SkarKazSej* 660b.

W charakterystycznych połączeniach: pohamowanie *arendarzow, fałszu, kosztownych kołacyj, nierządu, skażonej natury, swawolnego przyrodzenia ludzkiego, śmiałości [czyjej], uporu [czyjego]* (3), *utrat, zbytkow [czyich]* (2), *zbytnej wolności, złodziejstwa, złych zwyczajow, zuchwalstwa [czyjego]*.

Zwroty: »czynić pohamowanie« (1): Abowiem zapowiedź nic Práwá nie przydáie nikomu/ iedno tylko czyni pohámowanie ítátku czyiego *GroicPorz* ee2.

»pohamowania nie mieć« [szyk zmienny] (2): Miáfto rozwáłone (á) bez muru (ieft) każdy/ ktorego duch niema pohámowania [vir cuius comedere mel nimia]. *BudBib Prov* 25/27; iż ieftcze íwowlność tá/ wiar y bluźnienia imieniá bozkiego y wykorzeniánie wiáry Chreśiájáńskiey [!]/ y ízczepienie átheímu/ pohámowania nie ma *SkarKazSej* 701a.

Wyrażenia: »pohamowanie gniewu« (1): Ale co *Cicero* mowi o pohámowaniu gniewu [de *iracundia temperanda*]/ to się też o ínfzych namiętnościách íerdecznych rozumieć może *ModrzBaz* 7v.

»pohamowanie popędlivosti« [szyk 2:1] (3): Iest w Księgách ludzi mądrych bárzo wiele náuk należących ku pohámowániu tákowych popędlivosti ferdecznych [*ad eius modi animi motus mitigandos pertinentibus*]/ ktore iefli zbytne íą/ przekażą prawdziwą znáiomóć y rozładek ferdeczny *ModrzBaz* 7, 64, 71v.

»pohamowanie požádlivosti (a. żądż)« (3): á pomaga to [*mierność żywności*]/ nietylko ku pohámowániu cíelefney požádlivosti [*ad libidinem cohercendam*]/ ále też ku dobremu zdrowiu/ y ku trzeźwości záchowániu. *ModrzBaz* 10; *WujNT* 64; Oddal [*Jezu*] ciężkie niemocy náłże duchowne/ y tę słábość ktora w nas iest do pełnienia wolej twoiey/ y pohámowánia szkodliwych żądż náłżych. *SkarKaz* 611b.

»pohamowanie swowoleństwa (a. swej wolej)« (4): A ták dla pohamowania téy íwéy woléy [*Quare ob hoc malum enitantum JanStat* 585]/ y áby szláchtá [...] dla obrony Królestwá tym czuynieyíza byłá/ íkazáliby [...] *SarnStat* 706, 452, 453; *SkarKazSej* 660b.

»pohamowanie złości (a. złych uczynków), wszeteczeństwa (a. wszeteczności)« (3:2): *SarnStat* 43, 714, 953; Bo gdy boiaźń Boża ginie/ y wtyd vpada: w íamey tylo karności wrzędowey nádzieá do pohámowánia złości zoftáie. *SkarKazSej* 659a, 660b.

Szeregi: »pohamowanie i powciągnięcie« (1): Dla pohámowánia złodzieyftwá/ y powciągnięcia tułájących sie ludzi [*ad continenda furta, et vagos homines coercendos JanStat* 584]/ Stároftowie pilnie ile ftárác będą/ áby [...] *SarnStat* 521.

»uskromienie i pohamowanie« (1): przeciwko tedy tákowych ludzi wśzeteczności wśkrómieniu y pohámowániu [*Itaque talium hominum insolentiam cohibere et coercere volentes JanStat* 587]/ [...] wftáwiamy y íkázujemy: [...] *SarnStat* 43. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

W przén (2) :

Wyrażenie: »pohamowanie języka« [szyk 1:1] (2): Ięzyká pohámowanie y dobrá íwego zámilczenie wielka cnotá. *SkarŻyw* 16 marg, 16.

II. *Rzeczownik od „pohamować się”*: *powstrzymanie się, powściąganie się* [w tym: *od czego* (1)] (2) : Rozumieć thedy mamy przez vmartwienie powściąganie złych požádlivosti/ obyczáy pohámowánia od grzechow/ owa krotko mowíac/ przeftác zle czynić. *RejPosWstaw* [110²]v.

Szereg: »pomiarkowanie i pohamowanie« (1): A íakoż tu cálość półpolitego dobrá długo sie zoftác może: ieśli wzdám íakieźkolwiek pomiarkowánie y półpolite pohámowanie niebędzie? *PowodPr* 74.

III. *To, co powstrzymuje, powściąga* [czego] (1) : A wfpominánie moich niepráwości/ niechay będzie pohámowánieniem wśzelkiey we mnie gorności. *LatHar* 607.

Synonimy: **I.** *powciągnięcie, powstrzymanie, powściąganie, uskromienie.*

Cf **NIEPOHAMOWANIE, POHAMOWAĆ**